

Met de Wet ter oprichting van de stichting "Herinnering, verantwoordelijkheid en toekomst" werd het pad geëffend om een halve eeuw na het einde van de Tweede Wereldoorlog een uitkering toe te kennen aan personen die het zwaarste onder het nationaal-socialistische regime te lijden hebben gehad.

Het doel van de wet was om - in aanvulling op de tot nu toe door de Bondsrepubliek Duitsland gedane herstelbetalingen - een compensatie te verlenen aan personen die

- vastzaten in een concentratiekamp of
- die waren vastgezet in een andere gevangenis onder omstandigheden die met een concentratiekamp vergelijkbaar waren, alsmede
- in een getto vastzaten en die tot arbeid werden gedwongen

Ook geldt dit voor personen die uit hun thuisland naar het grondgebied van het voormalige Duitse rijk of naar een door het Duitse rijk bezet gebied werden gedeporteerd en gedwongen tewerkgesteld werden in een onderneming of in de publieke sector en die

- in hechtenis waren genomen of
- aan omstandigheden waren onderworpen die met hechtenis vergelijkbaar waren of soortgelijke bijzonder slechte levensomstandigheden te verduren hadden.

De getroffen regeling kwam tot stand in overeenstemming met de Amerikaanse regering en de "Conference on Jewish Material Claims against Germany". In het kader van het wetgevingsproces werden ook de landen uit Midden- en Oost-Europa betrokken die bijzonder zwaar onder het nazi-regime te lijden hebben gehad alsmede de staat Israël.

De wetgever heeft met deze wet duidelijk gemaakt, dat hij, met erkenning van het toegevoegde onrecht aan en rekening houdend met het lijden van alle slachtoffers van dwangarbeid, bij het toekennen van humanitaire uitkeringen op grond van deze stichtingswet vooral onderscheid wil maken naar de zwaarte van de inzet als dwangarbeider en de overige behandeling van de slachtoffers door het nationaal-socialistische regime.

Tegen deze achtergrond heeft de wetgever differentiaties in de stichtingswet opgenomen speciaal voor de dwangarbeiders uit de Slavische staten en voor dwangarbeiders uit de westelijke staten.

Voormalige dwangarbeiders die uit West-Europese landen kwamen, kunnen aanspraak maken op de in de wet voorziene humanitaire uitkeringen van de eerste categorie, indien zij dwangarbeid moesten verrichten in een concentratiekamp, een getto of een erkende "andere gevangenis". Ook in het kader van de tweede categorie kunnen voormalige dwangarbeiders uit West-Europa in aanmerking komen voor een uitkering, indien zij gedeporteerd waren of op andere wijze in gevangenschap zaten.

In andere gevallen voldoen West-Europese dwangarbeiders niet aan het criterium "vergelijkbare bijzonder slechte levensomstandigheden". In dit verband moet tevens van de veronderstelling worden uitgegaan dat zij niet onder "gevangenisachtige" omstandigheden waren ondergebracht. Deze veronderstelling kan echter weerlegd worden door het voorleggen van officiële documenten, die aantonen dat het onderbrengen in een kamp objectief gezien overeenkwam met gevangenzitten.

De bondsregering wijst erop dat met de oprichting van de stichting geen morele streep is gezet onder de gruwelen van het nationaal-socialisme. Bondskanselier Schröder heeft op 14 april 2000 uitdrukkelijk verklaard: "Tot de verlate humanitaire geste van gerechtigheid voor de slachtoffers hoort ook de belofte hun lot niet in vergetelheid te laten geraken. En daarbij hoort ook de verplichting, haat, racisme en intolerantie in onze maatschappij niet opnieuw te laten opkomen."